

ČASOPIS

ČESKÉ SPOLEČNOSTI ENTOMOLOGICKÉ.

Acta Societatis Entomologicae Bohemiae.

ROČNÍK IX.

1912.

ČÍSLO 1.

Redakční komité:

Prof. FR. KLAPÁLEK.

MUDr. EM. LOKAY.

OLDŘ. ŠUSTERA.

JUDr. JOS. MALÍČKÝ.

Odb. uč. ANT. VIMMER.

V PRAZE.

Nákladem České společnosti Entomologické.

Tiskem Dra Ed. Grégra a syna.

straně zevní s 2 ostny, článek první chodidel zadních dlouhý, delší než oba články zadní dohromady; na konci holeně nalézá se veliký pohyblivý osten.

1. H. B r a u n s i n. sp.

Bledožlutý, veškeré kýly bělavé, konce žilek apikálních horních křídel, konec sosáku a konce chodidel tmavohnědé; stehna velmi jemně skvrnitá.

♀ Délka 9 mm., délka hlavy s hrotem 3 mm. Kapsko, Algas Bay od Dr. Braunse objeven (jedinec typický ♀ ve vídeňském museu).

Tento druh podobá se velice našemu známému druhu rodu *Stenocranus*, liší se ale hlavou v neobyčejně dlouhý hrot prodlouženou, která připomíná velmi některé druhy rodu *Dictyophora* s dlouhým hrotem čelním. Na první pohled by každý považoval druh ten za *Dictyophoru*, však pohyblivý hrot na konci zadních holení nás přesvědčí, že patří tento křísek do skupiny *Delphacin*.

O. H. Swezey popsal (Proc. Hav. E. S. I. 1907, p. 104) podobný rod pod jménem *Dictyophorodelphax* pro jeden druh (*D. mirabilis*), který byl nalezen v Konahuanu, Oahu. Tento rod však liší se tím, že hrot se poznenáhlu ke konci ztlušťuje a končí poněkud kyjovitě, podobaje se více hrotu u rodu *Scolops* ze severní Ameriky. U rodu amerického jsou křídla zadní zakrnělá, u rodu afrického vyvinuta.

Novae Buprestidarum species.

Napsal PhSt. Jan Obenberger.

1. Kollega Ph. St. Veselý podnikl roku 1910 větší cestu s kol. Javůrkem na Kavkaz. Podařilo se mu získati větší počet zajímavých a pro Kavkaz typických druhů kraseů. Zvláště teplé údolí Araxu poskytlo vydatné loviště svými houštinami, kde dosti hojně vyskytovaly se nápadné formy rodu *Julodis* Eschsch.; byly to na př. *Julodis* (sbg. *Julodella* Semen.) *globithorax* Stev., *Julodis variolaris* rassa *Faldermanni* Mann., *Julodis Andrei* ab. *lineigera* Mars.; s nimi zároveň chytány byly některé druhy rodu *Sphenoptera*: *Sieversi* B. Jak. (jeden exemplář — vzácná), *antiqua* Illig. hojná (jeden z nejrozsíře-

nějších druhů) a *Chrysoblemma Jak. (Fairmairei Mars., Scovitzi Fald. a Beckeri Dohrn.* — všechny typické pro Kavkaz.) Z ostatních hojných druhů je nutno zmíniti se o *Coroebus robustus Küst.*; tento druh je typický pro kavkazské země a velmi rozšířený a hojný; s ním chycen 1 exemplář *Coroebus aeneicollis Vil.* (dosti vzácný); aby scházel nezbytný jihoevropský ubiquist *Agrilus roscidus Ksw.* je téměř nemyslitelný. Z Agrilů chyceny též 2 ex. *Agrilus transversesulcatus Rtt.*; brouk tento je velmi zajímavý a typický pro údolí Araxu. Z jiných vzácných krasců pozoruhodná je *Capnodis miliaris var. aurata Ab.*; pod tímto jménem bývají ve sbírkách obyčejně typické *miliaris* s trochu zlatitými šupinkami na krovkách; typická *aurata Ab.* je velmi vzácná; všechny šupinky krovečné jsou měďově nebo zlatově zbarveny, tedy scházejí šupinky bílé. Zvíře toto podobá se barvou trochu *Capnodis tenebricosa Oliv.* Z *Acmaeoder* chytil koll. Veselý jen dvě — *Boryi Brul.* (na Kavkaze hojná) a *Acmaeod. v. Mimonti Boiel.* (vzácnější). Z *Trachys* chycena typická pro Kavkaz *splendida Rtt.* *Cylindromorphus anaxidis Rtt.* ovšem též nescházel; dosti hojně chytány též Anthaxie: *A. hungarica Scop.*, *A. hungarica v. ♀ sitta Küst.* (2 ex.), *A. nupta* (1 ex., vzácná); *A. discicollis Lap.* (1 ex.), též jeden exemplář naší *A. candens Pnz.* Nejhojnější byla ovšem nezbytná na Kavkaze, pro něj charakteristická *Anthaxia bicolor Fald.* Zároveň s typickými kusy tohoto druhu přinesl kollega Veselý velmi krásnou novou aberraci tohoto druhu, jejíž popis následuje:

Anthaxia bicolor a. Veselýi mihi.

Liší se pouze barvou od typické formy. Štít je temně modrý, s nádechem do fialova, skutellární skvrna je jasně zlatově zelená; přilehlá část krovek je modrofialová, velmi tmavá, s modrým nádechem; ostatní část a konec krovek jest krásně lazurově modrý, s nazelenalým leskem — tedy právě ta část, jež u typické formy je nejčervenější, je zde nejzelenější, bez nejmenší stopy po nějakém nádechu neb odlesku červeném. Ta část krovek, která leží nejbliže k štítové skvrně, je modrofialově lesklá. —

Výskyt této variety jest velmi překvapující — je známo, že typická forma poměrně jen velmi málo jest variabilní

— mezi šestnácti kusy mé sbírky (několik z Ordubadu, ze sběru kol. Veselého) není nejmenšího rozdílu, co se barvy dotýče. Výjimku činí jeden maloasijský exemplář z Ak-Chebiru, jenž má štítovou a štítkovou barvu zelenou, zastoupenou barvou modrofialovou — zjev ten ale sem nespadá — zjev, jenž se opakuje ostatně i u naší obyčejné *salicis* F. ve značné míře. (Je to vlastně »přebarvené« individuum.)

Že nejedná se o žádný snad nový »druh«, je jisto, ježto ve všech ostatních znacích (strukturou štítu, úpravou konce krovek, spodkem těla, zbarvením tykadel atd. atd.) úplně se shoduje s druhem *bicolor* Fld. Ostatně ode všech příbuzných druhů mám tak značné serie variabilních individuí ve sbírce, že nějaký omyl zde je vyloučen.

Jediný exemplář této nádherné a pozoruhodné variety ulovil Ph. St. Veselý, jehož jméno varieta tato nese, v Ordubadě, v údolí řeky Araxu a laskavě mně přenechal.

2. *Anthaxia grammica* Lap. a b. *cyanifulgens* m.

Prostřednictvím pana MUDra J. Pečírky dostalo se mi do rukou něco Buprestidů, jež nasbíral pan vrchní štábní lékař Dr. Grabowski v Hercegovině. Mezi jinými pěknými druhy našel jsem tam novou, mně již déle známou, aberraci od *A. grammica* Lap.

Liší se pouze zbarvením od typické formy — *jest modrá neb modrozelená, s fialovým nádechem a leskem na krovkách*. Ač se zde jedná o pouhou barevnou odchylku, přece rozhodl jsem se zvíře toto pojmenovati. Stojí totiž k druhu *grammica* Lap. v témže poměru, jako *Anthaxia a. azurescens* Lap. ku druhu *fulgurans* Schrnk. Je pak tento zjev, vytváření totiž *modrých nebo modrofialových »azurescentních«* variet pro přirozenou skupinu *Anthaxie fulgurans* velmi charakteristický. Tyto se vyskytují, ať jest zbarvení základní formy jakékoliv. Jest to:

od druhu *fulgurans* Schrnk. a. *azurescens* Lap.

od druhu *grammica* Lap. a. *cyanifulgens* m.

od druhu *bicolor* Fald. a. *Veselýi* m.

Ostatně tím není řada ukončena — pokládám za jisté, že podobná varieta najde se též u *thalassophila* Ab., jež stojí

oběma druhům (*fulgurans* Schrnk. i *grammica* Lap.) velmi blízko, a též u příbuzné s *A. grammica*, *A. myrmidon* Ab. Od tohoto druhu mám dokonce již ve své sbírce jedince, kteří jeví »náběh« k »cyanismu«.

Zajímavé při tom jest, že u skupiny *systematicky velmi blízké* (skup. *nitidula* L.) jeví se totožný úkaz. My známe již dále formu *Anth. nitidula a. cyanipennis* Lap.; při determinaci materiálů firmy Dr. Staudinger & Bang-Haas dostal se mi do rukou větší počet individuí dvou příbuzných »druhů« z této skupiny — *anatolica* Chevr. (= *ferulae* Gené) a *Anthaxia lucidiceps* Gory. Myslím, že jedná správně, pokládám-li *lucidiceps* Gory za pouhou »cyanescentní« aberraci od *anatolica* Chevr. Především: Oba druhy, pokud se velikosti a struktury týče, nelze od sebe vůbec oddělit. Jeden i prvý »druh« je více méně variabilní — ale v celku tytéž odchylky strukturné, jež našli jsme na *anatolica* Chevr., shledáme i na *lucidiceps* Gory. To ovšem jest méně patrné, jestliže se jedná o méně individuí, kde tedy snadněji již nějaké ty individuální rozdíly se najdou. — Ale měl jsem po ruce tak značný materiál obou forem, že bylo lze všechny stupně variabilnosti sledovati; rozhodně pak nebylo mi lze eliminovati z četných individuí žádný strukturný (ani mikroskopický) znak, jenž by odděloval tyto »druhy« v každém případě od sebe. Jediný rozdíl je v barvě — zda postačitelý k oprávnění jedné formy jako druhu zvláště v čeledi nejvariabilnější ze všech, v Buprestidech, je rozhodně velmi problematické. *Penisy* bohužel prozkoumati jsem nemohl, ježto mé exempláře *lucidiceps* jsou až na jediný samé samice, onen ♂ pak jest kus velmi starý a vypreparování jeho penisu se mi nepodařilo. Doufám však, že ani tu moje mínění nebude zvráceno. Avšak nejzajímavější jest, že nacházíme takové barevné přechody mezi oběma »druhy«, že každý mohl by vždy se stejnou přesností a jistotou přiřísti tato individua k jednomu neb k druhému druhu. Okraj štítu je zlatový — ale ne konstantně — je variabilní od tmavobronzové hnědi až k zlatové žluti a dokonce i k smaragdové zeleni! Tmavé proužky na štítě vyskytují se u obou druhů — jednou více, jednou méně zřetelně — ovšem — že pak u *lucidiceps* splývají velmi často s temně modrou barvou plošiny štítu. I spodek těla je docela totožný u obou forem.

Pokládám tedy za správně psáti synonyma druhu *anatolica* Chevr. ve formě, jaká je u katalogů obvyklá, takto:

Anthaxia anatolica Chevr. Silb. rev. V. 1838. 75., M. 241. Ca. J. Alg.

Syn.: *ferulae* Gené M. Torin 1839. 53. Mars. pg. 241
vittaticollis Luc. Rev. Zool. 1844. 89. S. Hi.

ab. lucidiceps Gory, Mon. 289. Mars. Mon. 244, T. Gr.
Syn.: *Mulsanti* Mars. Mon. 243 Gr.
hilaris Muls. Ac. Lyon. 1855. 7.

Při čemž podotýkám, že *lucidiceps* je *cyanescentní* aberrací od *anatolica*. — Jeden exemplář *A. anatolica* Chevr. mám v kolekci s lokalitou: »Italia«. Není mi dosud známo, že by v některém díle byl tento druh citován i z této země. — Ostatně není vyloučeno, že též *A. auriceps*. Mén. jest synonymem některé z těchto forem — aspoň všechny kusy, jež jako *auriceps* se mi dostaly do rukou, byly buď jeden nebo druhý z obou druhů — Marseulova pak diagnosa v jeho »Monografii« není zrovna nejpodrobnější, tečky na konci krovek jsou variabilní u obou zmíněných forem a snad i u této jako všechny ostatní znaky.

Anthaxia a. cyanifulgens m., od níž zde poněkud jsem se odchýlil, je mi známa již déle z jednoho kusu, jež chytil koll. JUSt. Heyrovský na Bledu. Jinak sbírána panem drem. Grabowskim na místech Plasa-Planina, Bišina a v Mostaru v Hercegovině; ostatně nebude tato aberrace asi na Balkáně a vůbec na jihu Evropy vzácností.

3. Mezi krasci pana Grabovského byl též jediný exemplář velmi význačné, nádherné *Anthaxie*, skoro osaměle stojící, spojující svými znaky nejodlehlejší skupiny. Jinak dokazuje tento nádherný druh, jak málo jest nám dosud známa fauna zemí nám tak poměrně blízkých, jako je Hercegovina, a jak mnoho nového lze dosud tam nalézt.

Anthaxia Grabowskii mihi.

Délka: 7.5 mm., šířka: 2.5 mm. Podlouhlá, slabě klenutá, krovky ploché, až do tří čtvrtin délky rovnoběžné, odtud v slabě klenuté křivce až na konec zúžené; jsou slabě lesklé, matné; strany štítu a zvláště spodek těla jsou silně lesklé. Čelo je hladké, jen se stopami vlásků stěží patrných, vrásčité,

s mělkou sice, ale přece zřetelnou jamkou, se zřetelným, dosti vyhloubeným a širokým příčným vtiskem mezi kořeny tykadél. Čelo je ohnivě oranžově zlatové, zbarvení přechází na temně do zelenavého nádechu; epistom je slabě vykrojený. Tykadla jsou dosti dlouhá, první článek tykadlový je více než dvakrát delší než druhý, třetí je tak dlouhý jako druhý, ostatní od čtvrtého počínaje jsou trojúhlé, stále širší a širší, až po devátý článek — odtud tykadla se opět zúžují. Štít je o polovinu širší než delší, na stranách se zřetelnými ocelli; zrnka, tvořící strukturu, jsou uprostřed splynulá ve zřetelné, dosti daleko od sebe vzdálené příčné vrásky. Po stranách je štít ploše a mělce vtisklý, po každé straně střední rýžky, jež je jen v zadní půlce délky štítové patrnou, (v první polovici je téměř neznatelná), jsou dva mělké, ale zřetelné vtisky; leží právě ve středu délky štítové. Štít sám jest lysý, též na stranách; do předu mnohem silněji zúžen než do zadu; uprostřed délky stran je téměř rovný; následkem jamek na štítě zdá se povrch tohoto býti slabě ploše příčně vtisklý. Strany štítu jsou krásně zlatozelené, uprostřed délky zlatožluté, na ploše temně bronzové se zeleným nádechem. Všechny tyto odstíny splývají neurčitými přechody v sebe. Přední okraj prosterna je vroubený, prosternum je smaragdově zeleně zbarveno; po stranách je zlatově červené; od výběžku středoprsního, středem předoprsí prochází zlatově červený pruh, který dosahuje téměř až k přednímu okraji prosterna. Výběžek předoprsní je široký, trojhrotý, rovněž jako ostatní předoprsí síťovitě vrásčitý, bez ocellů. Krovky jsou splynulé, velmi nezřetelně tečkovaně rýhované, více než třikrát delší štítu, temně olivově zelené, při pohledu se strany s temně, fialově modrým nádechem podél stran, konec každé krovky je jednotlivě zakrouhlen. Okraj krovek je silně vrouben, ku konci silněji odlišen. Šev je teprve od poloviny délky snížen. Ramenní jamky jsou dobře patrné, dosti značně prohloubené; část krovek za nimi, šikmo, směrem ke středu délky švu vzata, jest slabě zdvižena.

Nohy jsou tmavě smaragdově zelené, holeně jsou na distálním konci zelené se zlatovým nádechem, tarsy jsou černozelené. Spodek těla jest ohnivě měďově červený, poslední abdominální segment je celistvý, zadní kraj jeho je silně zdvižený.

Tento druh je jedna z nejpodivuhodnějších forem, jež jsem kdy viděl. Postavou, formou těla, celkovou stavbou i vzhledem podobá se značně některým *Anthaxiim* z »černé« skupiny (na př. *canifrons* Ab., *sepulchralis* F. etc. etc.); systematicky stojí nejbliže u *A. Hackeri* Friv.; barvou pak upomíná nejvíce na některé exempláře *aurulenta* F. Od těchto a ode všech jiných ovšem velmi lehce rozeznatelná nedostatkem opýření, formou štítu, atd. atd.

Hercegovina — Bišina. (Coll. MUDr. Grabowski.)

4. *Anthaxia kanaanita* n. sp.

Délka: 4·5—4·75 mm., šířka 1·25—1·50 mm. Systematicky jest nejpríbuznější s *Anth. discicollis* Lap., pokud se barvy týče, upomíná velice na *Anth. Olivieri* Lap.

Hlava mezi očima má rovnoběžné kraje, je velmi hustě ocelovaná, jest ohnivě červená (u druhého typického kusu jest zlatová, se slabounkým nazelenalým nádechem). Témě jest u obou typů černomodré. Čelo a hlava jsou beze střední rýžky — jen se slabě pozorovatelným vtiskem uprostřed hlavy. Mezi kořeny tykadla leží mělký příčný vtisk. Epistom je vykrojený. První článek tykadlový je dvakrát delší druhého, tento je zdělí třetího, ostatní, čtvrtým počínaje, jsou trojúhlé, na vnitřní straně každý článek je opatřen několika černými brvami. Oči nedosahují předního kraje štítového — tedy spánky jsou vyvinuty. Sítkování štítu je obdobné jako u *discicollis* Lap., je však, zvláště na tmavé (černé) části plochy štítové jemnější; je složeno z ocellů, které na stranách štítu, jež jsou kovově zbarveny, jsou větší a patrnější »zrnka« ocellů tamtéž jsou zřetelnější než na ploše; podklad ocellů je zřetelně, dosti hrubě chagrinován. Štít je černomodrý; strany jeho jsou u jednoho z typických exemplářů podobné jako hlava ohnivě červená, u druhého zlatová; tento exemplář má též trochu hruběji sítkovanou plochu štítovou; štít u obou exemplářů na stranách (u hranice obou zbarvení) nese mělký a plochý sice, avšak dosti zřetelný vtisk. Krovky jsou obdobné jako u *discicollis* Lap. utvářeny — avšak struktura jest jemnější; jsou matné, slabě lesklé, temně indigově modré. Spodní strana jest modrá, na prosternu se zlatozeleným nádechem. Poslední abdominální segment jest celistvý, jeho

strany jsou zdviženy a prostor za nimi je trochu brázdovitě prohlouben.

Hezounká tato *Anthaxia* snadno se rozezná od *Olivieri* Lap., s kterou vykazuje něco analogie, svým zbarvením, skulpturou krovečnou, celkovým klenutím a hrubším sítkováním štítu; od *discicollis* Lap., druhu to, s nímž jest nejpříbuznější, jest rozdílná svým zbarvením a retikulací štítovou; tato zpravidla u *discicollis* Lap. bývá daleko hrubší; u *kanaanita mihi* jest jemnější a odlišná dle okrsků jednotlivého zbarvení štítového. (Na tmavé [černé] části štítu je retikulace mnohem jemnější, na kovově zbarvené mnohem hrubší; tamtéž vystupuje velmi zřetelně spodní chagrinace.) Též zřetelné a určité omezení a ohrazení obou barev štítových, jež spolu *nesplývají* (jak tomu je přechoasto u *discicollis* Lap.) oddělují tento druh od *discicollis* Lap., kde nenáleží k vzácnostem kusy, jež jeví zcela nenáhlé přechody mezi oběma zbarvením, jak na př. dosvědčuje i několik exemplářů v mé sbírce. Pokud se zbarvení týče, připomíná tento druh *lucidiceps* Gory, rassu druhu *anatolica* Chevr.

Dva exempláry tohoto nádherného a pozoruhodného druhu jsou v mé sbírce s lokalitou »Syria«.

5. *Anthaxia* Rambousek mihi.

Délka: 5—5.6 mm., šířka: 1.20—1.40 mm. Velmi příbuzná druhu *Anthaxia Kiesenwetteri* Mars. Velmi štíhlá, mnohem štíhlejší než *Kiesenwetteri*, též mnohem menší než tento druh. Povrch je zrnitý a to na krovkách jemněji, na štítě hruběji než u zmíněného druhu. Černá s černohnědým leskem, štít na stranách nese stopy fialového nádechu.

Hlava je slabě klenutá, s několika bílými, na dvě strany rozčísnutými vlásky, s mělkým; plochým a širokým podélným vtiskem. Struktura je složena z velmi silných, silně vyvinutých ocellů. Štít je ku přednímu okraji trochu rozšířen, jeho největší šíře leží ve třetině délky (měřeno od předního kraje); od tohoto místa počínaje slabě zúžený; zadní rohy jsou téměř pravoúhlé. Strany štítové jsou nenápadně bíle pýřité. Tykadla jsou podobně jako u *Kiesenwetteri* stavěna — jsou široká, dosti dlouhá a nedosahují až na konec štítu. První článek tykadlový je veliký, druhý jest štíhlejší a o polovinu

kratší prvního; třetí jest na základně o třetinu užší druhého; následující čtvrtým počínaje jsou trojúhlé, sedmý článek je nejširší, odtud pak stávají se tykadla opět užšími — poslední článek je též nejužším. Za očima nejsou vyvinuty spánky — oči dosahují tedy až ku přednímu okraji štítu. Struktura štítová je mnohem silnější a hrubší než u *Kiesenwetteri*; též jest jinak upravena. U druhu *Kiesenwetteri* jsou ocelly dobře patrné i ve středu; příčné vrásky nejsou tu nápadně vyvýšeny; celý štít pak činí mnohem jemnější, stejnoměrnější dojem. U druhu *Rambouseki mihi* jest struktura štítová mnohem hrubší (ačkoliv zvíře je mnohem menší než *Kiesenwetteri* M.) a proto jest velmi nápadná; sestává ze silně vyvinutých ocellů, jež splývají na ploše v silné a hrubé příčné vrásky; mezi těmito není lze pozorovati nějakých ocellů. Štítek je lehce konvexní, ne trochu vyduť, jak tomu je u *Kiesenwetteri* (jak exempláry mé kolekce ukazují). Krovky jsou mnohem štihlejší nežli u *Kiesenwetteri*; též poněkud jemněji zrnité, černé s hnědým leskem, beze stop po splynulých podélných řadách mělkých prohlubeninek, které často vykazuje druh *Kiesenwetteri* Mars. Spodní strana je obdobně stavěna jako u tohoto druhu, fialová, na prosternu zelenavá.

Nepovažuji za vyloučeno, že, ačkoliv je zde, jak patrné, s dostatek odlišných znaků, jež tento druh charakterisují, že přece může se zde jednati o severní rassu druhu *Kiesenwetteri* Mars. Druh *Kiesenwetteri* Mars. představuje totiž samostatnou skupinu, jest velmi vzácný, téměř rarita (zvláště v Evropě — v Malé Asii je hojnější), a neměl jsem tudíž výjimečně po ruce větší srovnávací materiál, z kterého by byly patrné meze variability; u takovýchto vzácných skupin pak zvláště je dlužno dbáti opatrnosti. Že by odchylné znaky tuto popsané mohly dokonce individuálními býti, zdá se mi býti vyloučeno, ježto popsány jsou dle dvou, takřka úplně shodných jedinců. Ovšem nesmíme zapomínati, že jedná se o zástupce z čeledi kraseů, čeledi tak podivně variabilní, že »překvapení« nikdy tu nejsou vyloučena — jak dokázalo ostatně již Kerremansovo zpracování rodu *Julodis*, kde staženy mnohé formy, dříve jako samostatné druhy platící, na pouhá synonyma. (Ovšem zdá se, že Kerremans poněkud přehání a vůbec nerespektuje stavbu penisů; některá jeho synonyma

budou moci asi představovati určité lokální rassy — na př. u skupiny *variolaris* Fald.) A co platí o *Julodis*, to také platí aspoň částečně u *Anthaxii* a zvláště u *Agrilů* a *Cylindromorphů*, kde, hlavně u poslednějších, jistě se na mnoha místech jedná místo o druhy o pouhé rassy lokální nebo i o přechodní tvary a synonyma. Dva totožní shodní jedincové sloužili za typy k mé diagnose. Chyceni byli p. Phil. C. F. J. Rambouskem z Prahy dne 24. června 1909 na jeho cestě po Bulharsku ve Slivně; jeden exemplář byl mi velmi laskavě panem Rambouskem přenechán a je nyní v mé sbírce, druhý nachází se v kolekci p. Fr. Štěrby, technického správce cukrovaru v Pečkách.

6. *Coroebus lampsanae* a. *bicolor* mihi.

Mezi materiály p. Rambouska, jež přivezl z Balkánu, hlavně z Bulharska, našel jsem též novou aberraci od *Coroebus lampsanae* Bon. Vyznačuje se tím, že thorax je zlatový a krovky špinavě modrošedě zbarveny. Jeden exemplář, chycený ve Varně (přím. Bulharsko. VII. 1908) jest nyní v mé sbírce.

Auszug.

1. Mein Freund PhSt. J. Veselý in Prag hatte im Jahre 1910 eine Reise nach Caucasus gemacht; er hatte (besonders im Ordubad-Araxestal) eine ziemlich grosse Anzahl von für Caucasus und Araxes typischen Buprestiden erbeutet — wie z. B. *Julodella globithorax* Stev., *Julodis variolaris* Faldemanni Mnn., *Julodis Andreae lineigera* Mars. — alle auf Tamariscus bei Ordubad, wo sie recht häufig vorkommen — *Campodis miliaris* v. *aurata* ab. *vera*, ein Tier, das noch in Collectionen selten ist, *Perotis cuprata* Klg. *Chrysobothrys* v. *tetragramma* Mén. (selten); *Sphenoptera Sieversi* Jak. (selten), *antiqua* Klig., *Chrysoblemma Fairmairei* Mars., *Scovitzii* Fald., *Beckeri* Dohrn. (alle *Sphenopteren* und *Chrysoblemmen* unter denselben Verhältnissen wie die *Julodis*); *Coroebus robustus* Küst. (in Mengen — typisch für Caucasus), *aeneicollis* Villers (selten), *Agrilus transversesulcatus* Rtt. (typisch für Araxes), *roscidus* Ksw., (ein südeuropäischer Ubiquist), *Cylindromorphus araxidis* Rtt. (ebenso wie *A. transversesulcatus* Rtt. für Caucasus typisch); dann brachte er auch eini-

ge *Anthaxien*, wie *candens* Pnz. (selten), *discicollis* Lap. (selten) und die für Caucasusländer sehr charakteristische *Anthaxia bicolor* Fald. in Mengen. Mit typischen, von einander nicht abweichenden Exemplaren hat er eine neue, sehr auffallende Varietät gefunden deren Beschreibung folgt:

Anthaxia bicolor v. *Veselyi* m.

Dieser sehr merkwürdige Käfer weicht von der typischen Form nur durch die Färbung ab, aber so auffallend, dass ein Anfänger annehmen könnte, dass es eine selbständige Art ist. Der Halsschild ist dunkelblau, mit violetter Anfluge, der Scutelardreieck hinter dem Halsschilde hell goldgrün, die angrenzende Partie der Flügeldecken blauviolett, mit blauem Anfluge, der weitere Teil und das Ende der Flügeldecken ist schön lazurblau mit schwachem grünem Glanze. Die Partien, welche nächst dem Scutellarmakel liegen, haben einen violettroten Schein.

Dass wir hier mit einer besonderen Art zu tun hätten, ist ausgeschlossen, weil alle anderen Merkmale mit jenen der *Anthaxia bicolor* f. *typica* übereinstimmen: es sind hier ebenso gefärbte Fühler, ebenso sculptierter Halsschild und ebenso charakteristischer Rand der Flügeldecken vorhanden.

Ein einziges Exemplar dieser prachtvollen Varietät wurde von meinem Freunde *Vesely*, dem ich sie dedizierte, bei Ordubad am Araxes durch Kötschern erbeutet und mir freundlichst überlassen.

2. *Anthaxia grammica* a. *cyanifulgens* m.

Ich habe einige, von Herrn Oberstaabsarzt MUDr. Grabowski in Herzegowina gesammelte Buprestiden zur Determination erhalten. Unter ihnen befand sich eine bemerkenswerte Farbenaberration der *A. grammica* Lap., bei welcher die Flügeldecken blau oder blaugrün mit violetter Anfluge sind. Ich entschloss mich diese Form, obwohl ich die Farbenvarietäten und Abänderungen einer der variabelsten Coleopterengruppe, der Budprestiden, etwas misstrauisch betrachte, doch zu benennen, weil es höchst bemerkenswert ist, dass solche »Cyanescente« Aberrationen für die natürliche *Fulgurans-*

Gruppe der Anthaxien sehr charakteristisch sind. Diese neue Aberration steht zur *grammica* Lap. in derselben Beziehung, wie *a. azurescens* Lap. zur *A. fulgurans* Schrnk. Ein solches Auftreten cyanescenten Aberrationen kommt meines Wissens bei: *fulgurans* Schrnk. (mit *a. azurescens* Lap. G.), *grammica* Lap. (*ab. cyanifulgens* m.) und auch bei der *bicolor* Fald. vor (oben beschriebene *var. Veselyi* m.), wo diese Erscheinung besonders auffallend ist. Ich glaube auch, dass sich solche Varietäten auch bei anderen Arten dieser Gruppe vorfinden werden (wie z. B. bei der *thalassophila* Ab. und *Myrmidon* Ab.); einige Individuen, welche Tendenz zur »Cyanescenz« zeigen, befinden sich schon in meiner Collection. Ich erwähne auch, dass dieselbe Erscheinung bei der *Nitidula*-Gruppe, die der *Fulgurans*-Gruppe ziemlich nahe steht, möglich ist. Eine solche Aberration ist schon von *nitidula* L. bekannt (*A. cyannipennis* Lap.). Bei der Determination von Materialen der Firma Dr. Staudinger und Bang-Haas habe ich vor mir ein grösseres Material von *Anthaxia lucidiceps* Gory und *anatolica* Chevr. (= *ferulae* Gené) gehabt. Ich glaube, dass *lucidiceps* Gory nur eine cyanescente Form der *anatolica* Chevr. ist, weil sie ebenso in der Struktur variiert wie *anatolica*, deren Hinterrand der Flügeldecken oft ebenso gebaut ist wie bei der *lucidiceps*, deren einige Individuen aber bis auf die Färbung vollkommen mit *anatolica* übereinstimmen und weil da in der Färbung schöne Übergänge vorhanden sind; die normale Färbung ist bei *anatolica* goldgrün, sie variiert aber so, dass man grünen, smaragdgrünen, und auch blaugrünen Individuen begegnet. Zwei solche smaragdgrüne Individuen, mit etwas bläulichem Anfluge besitze ich aus Biskra. Auch die Färbung der Seiten des Halsschildes variiert ungemein. Die zwei erwähnten Stücke von Biskra haben den Rand nur etwas heller (goldener) gefärbt als die übrige Oberseite; bei anderen Stücken meiner Collection, sowie der Staudingerschen Sammlung ist die Oberseite markanter, mehr oder minder goldener, bis purpurrot. Dasselbe gilt aber auch für *lucidiceps*. Marseul sagt in seiner Monographie pg. 208., dass auch ein dunkelblaues Band am Halsschilde, welches bei *ferulae* Gené = *anatolica* Chevr. vorhanden, und welches bei *Mulsanti* Mars. (= Synonym der *lucidiceps* Cast.) und *luci-*

diceps Cast. nicht deutlich sein soll, beide Arten von einander trennt. Dieses Merkmal genügt aber nicht: ein solches Band ist bei *anatolica* je nach Individuen mehr oder minder deutlich und dasselbe gilt ebenfalls für *lucidiceps*; bei dieser Art kommen auch sehr dunkelblau gefärbte Stücke vor, bei welchen selbstverständlich die Differenz zwischen der schwarzen und dunkelblauen Farbe am Halsschild, wo auch die Reticulation und Glanz das Beobachten erschweren, illusorisch ist. *Dürfen aber solche von einander nicht anders als durch die Färbung trennbare Arten als solche bestehen, wenn noch überdies die Färbung ungemein variiert und wenn es eine Menge von Zwischenformen gibt?* Meine Ansicht darüber habe ich höher ausgesprochen.

Die höher beschriebene Aberration *cyanifulgens* m. ist mir in mehreren Exemplaren bekannt; diese stammen aus folgenden Lokalitäten:

V e l d e s (Bled) — Krain — von meinem Freunde JUST. Heyrovský in einem Exemplare gefunden — jetzt in meiner Collection. Plasa-Planina, Bišina, Mostar (Herzegovina) von Herrn Oberstabsarzt MUDr. Grabowski erbeutet.

Sonst scheint diese Aberration im Süden Europas nicht eben selten zu sein. Mehrere Exemplare in der Collection des Herrn MUDr. Grabowski und in der meinigen.

3. In den Buprestidenmaterialien des Herrn Dr. Grabowski befand sich ein Exemplar einer sehr auffallenden, sehr ausgezeichneten, nur etwas mit *Hackeri* Friv. verwandten und in der Färbung etwas an *aurulenta* F. errinnernden Anthaxia, deren Beschreibung folgt:

Anthaxia Grabowskii n. sp.

Long. 7.5, larg. 2.5 mm. Oval, schwach gewölbt, Flügeldecken flach, bis zum dritten Viertel der Länge parallel, von da schwach rundlich bis zum Ende verengt. Die Flügeldecken schwach, die Seiten des Halsschildes und besonders die Unterseite stark glänzend. Die Stirn ist kahl, nur mit Spuren kaum bemerkbarer Härchen, granuliert, mit einem seichten, aber deutlichen Grübchen, mit einem deutlichen, ziemlich tiefen und breiten Quereindrucke zwischen den Fühlergrübchen. Die

Stirn ist feuer-orangegoldfarben, die Färbung übergeht am Vertex in einen grünlichen Anflug; Epistom ist schwach ausgerandet. Die Fühler sind ziemlich lang, das erste Fühlerglied ist mehr als zweimal so lang wie das zweite, das dritte ist so lang wie das vierte, die anderen vom vierten an sind dreieckig bis zum neunten Gliede etwas an Breite zunehmend — von diesem Gliede an werden sie wieder schlanker. Der Halsschild ist um die Hälfte breiter als lang, an den Seiten deutlich ocelliert; die Granulation der Fläche ist in der Mitte zu deutlichen, von einander ziemlich entfernten und breiten Querrunzeln verflossen; an den Seiten ist der Halsschild flach und seicht eingedrückt, jederseits der Mittelrinne, welche nur in der hinteren Hälfte merklich ist, indem sie vor der Mitte kaum bemerkbar wird, befinden sich zwei deutliche, aber seichte Eindrücke. Diese liegen eben in der Mitte der Länge. Der ganze Halsschild ist kahl, auch an den Seiten, zum Vorderrande viel stärker verengt als zum Hinterrande, an den Seiten in der Mitte gerade; der Grübchen auf der Scheibe wegen scheint die Oberseite des Halsschildes etwas quereingedrückt.

Die Seiten des Halsschildes sind schön goldgrün, in der Mitte der Seiten goldgelb, an der Fläche düster bronzefarben mit einem grünen Anfluge. Sämtliche Farbenabweichungen fließen undeutlich untereinander. Der Vorderrand des Prosternums ist gerandet, Prosternum selbst ist smaragdgrün, an den Seiten goldrot, vom Prosternalfortsatz und über die Mitte des Prosternums geht ein rotgoldener Streif, der fast bis an den Vorderrand reicht. Der Prosternalfortsatz ist breit, dreispitzig, ähnlich wie das ganze Prosternum netzartig grob granuliert, ohne Ocellen.

Die Flügeldecken sind sehr undeutlich verflossen punktiert gestreift, mehr als dreimal so lang wie Pronotum, dunkel schwarzolivgrün, von Seiten gesehen mit dunkel violett-blauem Anfluge längs der Seiten, die Spitze jeder Flügeldecke ist einzeln abgerundet. Der Seitenrand der Flügeldecken ist stark gerandet, nach der Spitze zu stärker abgesetzt. Die Naht ist erst von der Mitte der Länge niedergebogen.

Die Schultergruben sind recht deutlich, ziemlich vertieft;

die Partie der Flügeldecken (von den Schultergruben schief zur Mitte der Naht) hinter ihnen ist schwach erhoben.

Die Füße sind dunkel smaragdgrün, die Schienen sind an dem distalen Ende grün mit goldenem Anfluge, die Tarsen sind schwarzgrün. Unterseite des Körpers ist feuerig kupferrot, das letzte Abdominalsegment ist nicht ausgerandet, der Hinterrand dieses Segmentes ist stark erhoben.

Es ist eine der merkwürdigsten Anthaxien, die ich gesehen — in der Gestalt, Körperform, dem Baue und besonders in der Form der Flügeldecken zunächst mit einigen Anthaxien der »schwarzen« Gruppe übereinstimmend, (*canifrons* Ab., *sepulchralis* F. etc.), aber systematisch zunächst mit *Hackeri* Friv. verwandt; in der Färbung einigen *aurulenta* F. etwas ähnlich, aber von ihnen, sowie von *Hackeri* durch Absenz der Behaarung, Form des Halsschildes etc. etc. leicht zu unterscheiden. Bišina. Herzegowina. (Coll. MUDr. Grabowski.)

4. *Anthaxia kanaanita mihi*.

L. 4.5—4.75, larg. 1.25—1.50 mm. Systematisch nächstens mit *A. discicollis* Lap. verwandt, in der Färbung sehr an *Olivieri* Lap. erinnernd. Der Kopf zwischen den Augen ist parallelseitig, sehr ocelliert, feuerrot (bei dem zweiten typischen Exemplare golden, mit einem sehr leichten grünlichen Anfluge).

Vertex ist bei beiden meinen Stücken schwarzblau. Stirn und Kopf sind ohne Mittelrinne, nur ein kaum bemerkbarer Eindruck in der Mitte des Kopfes ist vorhanden. Zwischen den Fühlerwurzeln liegt ein seichter Quereindruck. Epistom ist ausgerandet. Das erste Fühlerglied ist zweimal so lang, wie das zweite, das zweite ist so lang, wie das dritte, die anderen, vom vierten an sind dreieckig, an der inneren Seite mit einigen schwarzen Borsten versehen. Die Augen reichen nicht bis an den Vorderrand des Halsschildes, es sind demnach die Schläfen ausgebildet.

Die Reticulation des Halsschildes ist ähnlich wie bei *discicollis* Lap., ist aber feiner, besonders an der schwarzen Partie der Scheibe; sie besteht aus Ocellen, welche an den metallisch gefärbten Seiten des Halsschildes grösser und markanter sind; die Körnchen ebenda sind deutlicher als an

der Fläche; der Untergrund der Ocellen an den Seiten ist deutlich, recht grob chagriniert. Der Halsschild ist blau-schwarz, die Seiten sind bei einem der typischen Exemplare ähnlich wie der Kopf feuerrot, bei dem zweiten golden; dieses Exemplar hat auch eine etwas gröbere Reticulation der Fläche des Halsschildes; der Halsschild hat bei beiden Exemplaren an den Seiten (an den Grenzen der Färbung) einen zwar seichten und flachen, aber ziemlich deutlichen Eindruck. Die Flügeldecken sich ähnlich wie bei *discicollis* Lap. skulptiert, jedoch ist die Skulptur etwas feiner; sie sind matt, dunkel, indigoblau. Die Unterseite ist blau, auf dem Prosternum mit goldgrünem Anfluge. Das letzte Abdominalsegment ist nicht ausgerandet, seine Seiten sind erhoben und der Raum hinter ihnen ist etwas furchenartig vertieft.

Diese hübsche Art ist durch Färbung, Skulptur der Flügeldecken, Wölbung, Form und gröbere Reticulation des Halsschildes von *Olivieri* Lap. verschieden; von *discicollis* Lap., welcher Art sie sehr nahe steht, durch Färbung und Reticulation des Halsschildes, die bei *discicollis* in der Regel viel gröber ist, indem sie bei *kanaanita* m. feiner, und je nach den Färbungszonen differenziert ist. (Auf der schwarzen Partie des Halsschildes ist die Reticulation viel feiner, auf der metallischen grob und mit sehr deutlichem Chagrin). Auch die deutlichen Gränzen der Färbung, die nicht zusammenfließt, trennen diese Art von *discicollis* Lap., wo nicht scharf ausgeprägte Grenzen zwischen beiden Halsschildfarben existieren. In der Färbung erinnert diese Art auch etwas an *lucidiceps* Gory, die Rasse von *anatolica* Chevr.

Zwei Exemplare dieser schönen und merkwürdigen Art befinden sich in meiner Collection mit der Lokalität »Syria« versehen.

5. *Anthaxia Rambouseki* m. n.

Long. 5—5.6 mm, larg. 1.20—1.40 mm. Am nächsten mit *Anthaxia Kiesenwetteri* Mars. verwandt. Sehr schlank, viel schlanker als *Kiesenwetteri*, auch viel kleiner als diese Art. Granuliert, auf den Flügeldecken feiner, auf dem Halsschilde gröber als bei der erwähnten Art skulptiert.

Schwarz, mit schwarzbraunem Glanze, der Halsschild an den Seiten mit Spuren von violetter Anfluge. Der Kopf

ist schwach gewölbt, mit wenigen weissen Härchen, mit einem flachen, seichten und breiten Längseindrucke. Die Struktur besteht aus sehr starken, stark entwickelten Ocellen.

Der Halsschild ist nach dem Vorderrande zu etwas verbreitert, seine grösste Breite liegt in $\frac{1}{3}$ der Länge (vom Vorderrande gemessen); von diesem Punkte an ist er schwach verengt; die Hinterecken sind fast rechteckig. Die Seiten des Halsschildes sind nicht auffallend, weiss tomentiert. Die Fühler sind ähnlich wie bei *Kiesenwetteri* gebaut — sie sind breit, ziemlich lang, und sie reichen nicht bis an das Halsschildsende. Das erste Fühlerglied ist gross, das zweite ist schlanker und um die Hälfte kürzer als das erste Glied; das dritte an der Basis um ein Drittel schmaler als das zweite, die folgenden vom vierten an sind dreieckig, das siebente Glied ist das breiteste, von da werden die Fühler wieder minder breit — das letzte Glied ist auch das engste. Die Augen lassen keine Schläfen hinter sich frei. Die Struktur des Halsschildes ist viel stärker als bei *Kiesenwetteri*; auch ist sie anders gebaut. Bei *Kiesenwetteri* sind die Ocellen auch in der Mitte gut bemerkbar, die Querrunzeln sind nicht auffallend erhöht; der ganze Halsschild hat ein feineres, gleichmässiges Aussehen.

Bei *Rambouseki m.* ist die Struktur des Halsschildes viel gröber (obwohl das Tier viel kleiner ist als *Kiesenwetteri*) und deshalb sehr merklich; sie besteht aus stark entwickelten Ocellen, welche auf der Scheibe in starke Querrunzeln, zwischen welchen keine Ocellen bemerkbar sind, verfließen. Das Schildchen ist leicht konvex, nicht etwas konkav, wie bei meinen Exemplaren der *Anthaxia Kiesenwetteri*.

Die Flügeldecken sind viel schlanker als bei *Kiesenwetteri*, etwas feiner granuliert, schwarz, mit braunem Glanze, ohne Spuren von verflochtenen Längsreihen seichter Vertiefungen, welche oftmals *Kiesenwetteri* zeigt. Die Unterseite ist wie bei *Kiesenwetteri* gebaut, violett, auf dem Prosternum grünlich.

Es ist nicht ausgeschlossen, das es sich hier nur um eine nördlichere Rasse der *Kiesenwetteri* handelt, aber nach meiner Meinung kann es eine gute Art sein, weil sie durch obere Merkmale genug ausgezeichnet ist.

Zwei gänzlich untereinander übereinstimmende Exemplare wurden von Herrn PhC. F. J. Rambousek von Prag den 24. VI. 09. während einer Forschungsreise in *Sliven* (Bulgarien) gefunden; ein Exemplar wurde mir freundlichst überlassen und befindet sich in meiner Sammlung, das zweite gehört der Sammlung des Herrn Fr. Štěrba, des technischen Verwalters der Zuckerfabrik in Pečky (Böhmen), an.

6. *Coroebus lampsanae* a. *bicolor miki*.

Unter den Materialien des Herrn Prof. Rambousek, die er in Bulgarien gesammelt hatte, befand sich auch eine neue Farbenaberration des *Coroebus lampsanae* Bon. Bei dieser Form ist der Thorax golden, die Flügeldecken schmutzig blaugrau gefärbt. Ein Exemplar wurde in Varna (Bulgar. maritim. VII. 1908) gefunden. Jetzt in meiner Collection.

O nálezu jeskynních brouků v opuštěné šachtě.

Napsal JUS. Leo Heyrovský, Praha.

Loni (r. 1911) v červenci učinili jsme s přítelem E. Pretnerem z Terstu zajímavý nález. Při entomologickém výletě na horu Stol v Karavankách v Kraňsku podrobili jsme prohlídce též opuštěnou šachtu ve výši as 1100 m. Dle udání zdejších salašníků opuštěna byla as před 30ti lety. Šachta je zasypaná, takže je pouze as jen 15 m. daleko přístupna. Vchod, který se nalézá uprostřed bukových stromů, je z pola zasypan listím. Uvnitř je šachta velmi vlhká. Dřevěné opěrné trámy jsou úplně prohnílé, většinou se stropu na zem spadané. Pod kusem takového trámu našli jsme 1 ex. *Anophthalmus hirtus* Sturm. subspec. *Micklitzi* Ganglb. Na dalších výletech našel tu přítel 2 larvy rodu *Anophthalmus* sp.?, a na políčené maso 1 ex. *Anophthalmus Mariae* Schatzm., (čímž zjištěna nová lokalita, poněvadž týž popsán a dosud chytán byl pouze v »Eggerlochu« na Dobrači u Běláku v Korutanech) a 3 ex. *Aphaobius Milleri* Schmidt, vesměs ♀♀. Nálezy pozoruhodné také jsou tím, že na blízku se žádná jeskyně nenachází.